

Economisch belang van de stranden
voor toerisme in Zeeland

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd door Kenniscentrum Kusttoerisme in opdracht van de kustgemeenten.

© 2019, Kenniscentrum Kusttoerisme

Kenniscentrum Kusttoerisme
p/a HZ University of Applied Sciences
Postbus 364
4380 AJ Vlissingen
Telefoon: 0118 - 489 756
E-mail: info@kenniscentrumtoerisme.nl
Website: www.kenniscentrumtoerisme.nl

Onderzoeksteam

Ellen Goedegebuure
Diana Korteweg Maris

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Verblijfstoerisme in Zeeland en het belang van het strand	3
Dagtoerisme in Zeeland en het belang van het strand	7
Economisch belang van strandtoerisme	10
Bijlagen	20

Inleiding

Inleiding

Rijkswaterstaat verzorgt zandsuppleties aan de Zeeuwse kust om zo de veiligheid van de kustlijn te handhaven. De laatste jaren is zichtbaar dat de stranden sneller eroderen en dat de zandsuppleties dit onvoldoende kunnen compenseren. Hierdoor worden de stranden langzaamaan iets minder breed. Hoewel wordt voldaan aan de normen voor kustveiligheid, komt de recreatieve functie van de stranden onder druk te staan. Minder brede stranden betekent letterlijk minder ruimte voor (veilig) recreatief gebruik, bovendien zijn juist de brede, natuurlijke stranden voor Zeeland zo aantrekkelijk voor toeristen en recreanten. Daarom verkennen de Zeeuwse kustgemeenten de mogelijkheden om extra zandsuppleties te laten uitvoeren, om zo ook de recreatieve functie van de stranden te behouden.

De kustgemeenten hebben Kenniscentrum Kusttoerisme, onderdeel van HZ University of Applied Sciences, gevraagd een raming te maken van het economisch belang van de stranden voor toerisme in Zeeland. Met deze gegevens kan worden verkend welke bronnen van financiering voor zandsuppleties denkbaar zijn.

Doelstelling onderzoek

- Ramen van het economisch belang van de stranden voor toerisme in Zeeland.

Aanpak

Allereerst wordt de totale omvang van het toerisme in Zeeland in beeld gebracht. Vervolgens wordt ingezoomd op toerisme in de kustgemeenten: Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland, Veere, Vlissingen en Sluis.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen verblijfstoerisme en dagrecreatie. Verblijfstoeristen zijn bezoekers die minimaal één overnachting doorbrengen in de regio, voor een vakantie of zakelijk verblijf. Dagrecreatie betreft mensen die vanuit hun woonadres een recreatieve activiteit ondernemen waarbij men minimaal 2 uur van huis is, zonder daarbij elders te overnachten.

Volgende stap betreft het bepalen van het belang van het strand: in welke mate komen verblijfstoeristen en dagtoeristen vanwege het strand naar deze gemeenten? Ten slotte wordt een raming gemaakt van de bestedingen van deze 'strandtoeristen' en wordt de economische impact hiervan door middel van een input-outputmodel berekend.

Kenniscentrum Kusttoerisme maakt in deze rapportage gebruik van gegevens uit een groot aantal verschillende bronnen, waaronder landelijke onderzoeken naar toerisme zoals het ContinuVakantie-Onderzoek, het Onderzoek Inkomend Toerisme, de Statistiek Logiesaccommodaties, het onderzoek Vaste gasten in Nederland en het ContinuVrijeTijdsOnderzoek. Deze landelijke onderzoeksgegevens zijn aangevuld met provinciale onderzoeken zoals de aanbod-inventarisatie verblijfsaccommodaties en het onderzoek Vaste gasten in Zeeland. Om te komen tot een totaalbeeld van het verblijfs-toerisme is bovendien gebruik gemaakt van geaggregeerde gegevens vanuit de toeristen- en forensenbelasting van de gemeenten.

De economische impact wordt berekend met behulp van een input-outputmodel. Een toelichting op dit model staat in bijlage 1.

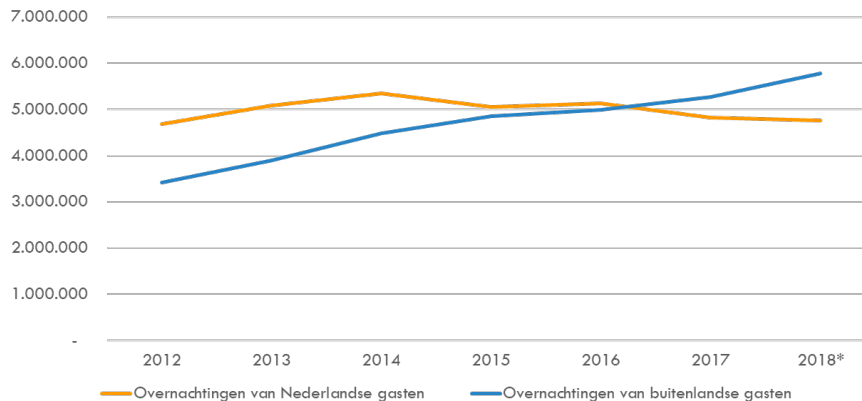
Verblijfstoerisme in Zeeland en het belang van het strand

Verblijfstoerisme in Zeeland

Zeeland is sinds de jaren '60 van de twintigste eeuw een populaire bestemming voor toeristen en dagjesmensen. De laatste jaren is sprake van een verdere groei van het verblijfstoerisme, zoals wordt geïllustreerd met onderstaand diagram. Met name het toerisme vanuit het buitenland groeit, terwijl het verblijfstoerisme door Nederlanders in Zeeland stabiliseert.

Figuur 1. Overnachtingen in Zeeland

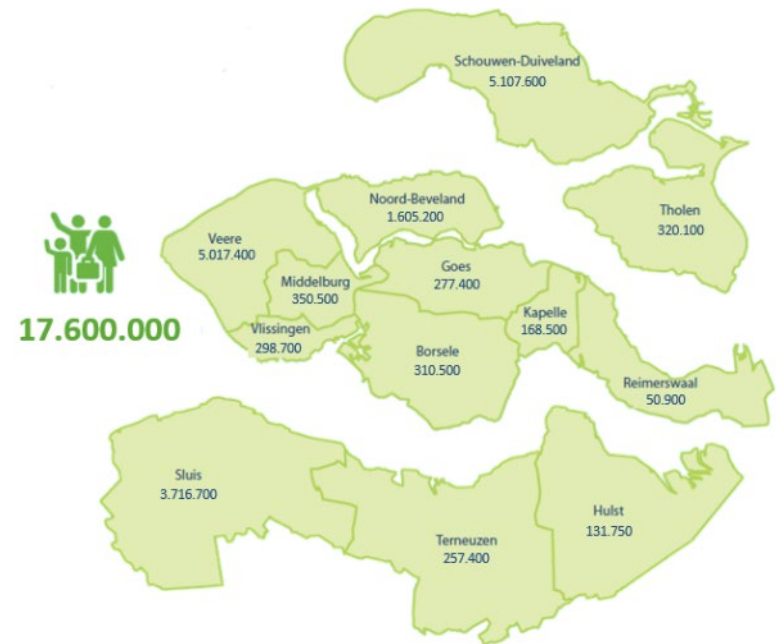

Bron: CBS 2019, bewerkt door Kenniscentrum Kusttoerisme

Het diagram is gebaseerd op CBS-cijfers uit de Statistiek Logiesaccommodaties. Het CBS meet het aantal overnachtingen bij toeristische accommodaties. In dit onderzoek worden kleine (vaak particuliere) logiesaanbieders niet meegenomen en ook het verblijf van vaste gasten (mensen met een eigen vakantieverblijf zoals een stacaravan, boot of tweede woning) telt niet mee. CBS brengt dus slechts een deel van het toerisme in beeld.

De totale omvang van overnachtingen in Zeeland wordt door Kenniscentrum Kusttoerisme geraamd op zo'n 17,6 miljoen in 2017, uitgaande van CBS-cijfers, geaggregeerde cijfers vanuit toeristen- en forensenbelasting en het onderzoek Vaste gasten in Zeeland. Onderstaande illustratie toont de verdeling van de overnachtingen over de Zeeuwse gemeenten.

Figuur 2. Spreiding overnachtingen in Zeeland

Verblijfstoerisme in de kustgemeenten

Zoals beschreven op de vorige pagina, kan op basis van gegevens vanuit de toeristen- en forensenbelasting, gecombineerd met uitkomsten van het onderzoek Vaste gasten in Zeeland, het verblijfstoerisme op gemeenteniveau in beeld worden gebracht. Voor het merendeel van de gemeenten kunnen deze gegevens worden verbijzonderd naar accommodatietype¹. De categorie 'Overig toeristisch verblijf' omvat o.a. de slaapstrandhuisjes.

Op basis van de cijfers van het CBS en uit het onderzoek Vaste gasten in Zeeland is bepaald welk deel van de verblijfstoeristen in de kustgemeenten Nederlands dan wel buitenlands is.

Tabel 1. Overnachtingen naar accommodatietype en nationaliteit,

	Nederlandse gasten	Buitenlandse gasten
Hotels, pensions, B&B	906.800	982.500
Vakantiewoningen	1.862.300	2.571.900
Toeristisch kamperen	2.365.600	1.713.100
Overig toeristisch verblijf	78.100	84.500
Jaarplaatsen & seizoenplaatsen	1.857.500	1.459.500
Vaste ligplaatsen	126.000	99.000
Tweede woningen	907.500	713.100
Totaal	8.103.000	7.623.600

¹ Voor Sluis waren geen gegevens beschikbaar over de onderverdeling tussen hotels, pensions en B&B's enerzijds en vakantiewoningen anderzijds. Aangenomen is dat de verhouding tussen beide accommodatietypen gelijk is aan de Zeeuwse verhouding, op basis van CBS-cijfers.

Zoals zichtbaar is in tabel 1, werden in 2017 15,7 miljoen overnachtingen doorgebracht in de Zeeuwse kustgemeenten. Dit is bijna 90% van alle overnachtingen in Zeeland. Dit is an sich al een indicator voor het belang van de stranden voor het verblijfstoerisme.

De Zeeuwse stranden worden hoog gewaardeerd door verblijfstoeristen. Zo toonde een afstudeeronderzoek bij Duitse toeristen in Zeeland (Tesdorff, 2014) aan dat Zeeland uniek wordt gevonden vanwege de brede en schone stranden en het natuurlijke karakter van de stranden en dungebieden. Op de volgende pagina wordt het belang van het strand gekwantificeerd.

Belang strand voor verblijfstoerisme

Van de Nederlandse vakantiegangers die verblijven in een toeristische accommodatie, typeert 36% hun vakantie als strandvakantie (NBTC-NIPO Research, 2019). Deze mensen zouden niet naar Zeeland gekomen zijn zonder het strand en hun bestedingen kunnen dus volledig worden toegerekend aan het strand.

75% van de Nederlandse vakantiegangers die verblijven in een toeristische accommodatie bezoekt tijdens hun vakantie minimaal één keer het strand (NBTC-NIPO Research, 2019). Deels betreft dit de groep gasten die hun vakantie heeft getypeerd als strandvakantie, voor de resterende 39% speelt het strand wel een rol in de vakantie, maar is niet precies bekend hoe groot deze rol is. Daarom wordt voor deze groep gasten een bandbreedte aangehouden, aannahme is dat tussen de 25% en 50% van de bestedingen kan worden toegerekend aan het strand.

Van de buitenlandse vakantiegangers die verblijven in een toeristische accommodatie, zegt 41% dat strandbezoek de belangrijkste activiteit was tijdens hun vakantie (NBTC Holland Marketing, 2014). Deze mensen zouden niet naar Zeeland gekomen zijn zonder het strand en hun bestedingen kunnen dus volledig worden toegerekend aan het strand.

61% van de buitenlandse vakantiegangers die verblijven in een toeristische accommodatie bezoekt tijdens hun vakantie minimaal één keer het strand (NBTC Holland Marketing, 2014). Deels betreft dit de groep gasten die het strand de belangrijkste activiteit noemt, voor de resterende 20% speelt het strand wel een rol in de vakantie, maar is niet precies bekend hoe groot deze rol is. Daarom wordt ook voor

deze groep gasten dezelfde bandbreedte aangehouden, aannahme is dat tussen de 25% en 50% van de bestedingen kan worden toegerekend aan het strand.

Voor vaste gasten – gasten met een jaarplaats, seizoensplaats, vaste ligplaats of tweede woning in Zeeland – speelt het strand eveneens een grote rol. 75% geeft aan dat hun accommodatie zich op korte loop- of fietsafstand van het strand bevindt. Voor 87% was de nabijheid van de kust (zeer) belangrijk (CELTH, 2015). Om overschatting te voorkomen, worden de bestedingen van 75% van de vaste gasten volledig toegerekend aan het strand.

Tabel 2. Belang van het strand voor verblijfstoerisme

	100% strandgerelateerd	Deels strandgerelateerd
Hotels, pensions, B&B	729.300	550.200
Vakantiewoningen	1.724.900	1.240.700
Toeristisch kamperen	1.554.000	1.265.200
Overig toeristisch verblijf	62.800	47.400
Jaarplaatsen & seizoenplaatsen	2.488.000	---
Vaste ligplaatsen	168.800	---
Tweede woningen	1.215.500	---
Totaal	7.943.300	3.100.400

Dagtoerisme in Zeeland en het belang van het strand

Dagtoerisme

In 2015 werden in Zeeland 37,9 miljoen vrijetijdsactiviteiten ondernomen door Nederlanders. Dit omvat alle vrijetijdsactiviteiten buitenshuis die minimaal 2 uur duren, inclusief reistijd van en naar huis. De activiteiten variëren van buitenrecreatie tot uitgaan (horecabezoek) en van winkelen tot evenementen- en attractie-bezoek. Deze activiteiten worden enerzijds door de Zeeuwen zelf ondernomen, anderzijds door inwoners van andere provincies.

Tabel 3. Vrijetijdsactiviteiten in Zeeland

Buitenrecreatie	15.648.000
Uitgaan	7.576.000
Winkelen voor plezier	3.875.000
Bezoek culturele activiteiten	2.885.000
Bezoek attracties	2.754.000
Waterrecreatie en -sport	2.532.000
Bezoek evenementen	2.132.000
Wellness & ontspanning	409.000
Bezoek sportwedstrijden	28.000
Totaal	37.839.000

Bron: NBTC NIPO Research 2015

Buitenrecreatie omvat activiteiten zoals wandelen, fietsen, picknicken en luieren in de buitenlucht. 4,5 miljoen van deze activiteiten werden ondernomen 'op of aan zee'. Dit betekent dat de bestedingen die tijdens deze activiteiten werden gedaan, kunnen worden toegerekend aan de Zeeuwse stranden.

Over het dagtoerisme vanuit het buitenland zijn alleen zeer summere gegevens beschikbaar.

In 2013 werd onderzoek gedaan naar het dagtoerisme van Belgen, met een minimale duur van 4 uur. Hieruit bleek dat de Belgen 2,7 miljoen dagtochten ondernamen in Zeeland (WES, 2014). Kijkend naar het vrijetijdsgedrag van Nederlanders, blijft door de ondergrens van 4 uur zo'n tweederde van de dagtochten buiten beschouwing. Om vergelijking met de Nederlandse definitie (minimaal 2 uur) mogelijk te maken zijn de cijfers daarom opgehoogd. Op basis hiervan kan worden geraamd dat de Belgen 7,9 miljoen dagtochten ondernemen naar Zeeland. Vanuit een eerder onderzoek naar dagtoerisme in België is bekend dat 17% het profiel 'kustbezoeker' heeft. Daarmee kan worden berekend dat 1,35 miljoen Belgen de Zeeuwse kust voor een dagje hebben bezocht. Hun bestedingen kunnen worden toegerekend aan de stranden.

In 2015/16 werd onderzoek gedaan naar het dagtoerisme van Duitsers in Nederland. Hieruit bleek dat de Duitsers 3,1 miljoen dagtochten ondernamen naar Zeeland. 63% hiervan betrof bezoek aan het strand: 1,95 miljoen Duitsers die de Zeeuwse kust voor een dagje hebben bezocht (NBTC Holland Marketing, 2016). Hun bestedingen kunnen eveneens worden toegerekend aan de stranden.

Dagtoerisme gerelateerd aan het strand

Samenvattend kan het aantal dagtoeristen gerelateerd aan het strand worden geraamd op 7,8 miljoen.

Tabel 4. Dagtoerisme aan het strand

Nederlanders	4.534.000
Belgen	1.350.000
Duitsers	1.953.000
Totaal	7.837.000

NB: De onderzoeksgegevens die beschikbaar zijn over het dagtoerisme zijn enkele jaren oud en daardoor mogelijk geen juiste weergave van de actuele bezoekcijfers. De indruk bestaat dat het dagtoerisme evenals het verblijfstoerisme groeiend is. Daarmee kan worden verondersteld dat de hier getoonde cijfers in ieder geval geen overschatting zullen zijn.

Economisch belang van strandtoerisme

Bestedingsprofielen

Op basis van beschikbare onderzoeksgegevens over het bestedingspatroon van verblijfstoeristen en dagtoeristen kunnen de volgende bestedingsprofielen worden samengesteld.

Daarnaast hebben vaste gasten ook jaarlijkse kosten, verbonden aan het bezit van hun accommodatie. Ook deze kosten kunnen worden toegerekend aan het strand.

Tabel 5. Bestedingen per persoon per nacht / per bezoek

	Logies	Eten & drinken in de horeca	Detailhandel	Recreatie	Vervoer ter plaatse	Bestedingen per persoon per nacht / bezoek	Jaarlijkse kosten
Nederlanders - hotels, pensions, B&B's	€ 51,84	€ 11,81	€ 10,50	€ 1,65	€ 7,24	€ 83,05	
Nederlanders - vakantiewoningen	€ 23,74	€ 5,41	€ 4,81	€ 0,76	€ 3,32	€ 38,03	
Nederlanders - toeristisch kamperen	€ 14,03	€ 3,19	€ 2,84	€ 0,45	€ 1,96	€ 22,47	
Nederlanders - overig toeristisch verblijf	€ 24,56	€ 5,59	€ 4,97	€ 0,78	€ 3,43	€ 39,34	
Buitenlandse gasten in toeristische accommodaties	€ 38,42	€ 32,87	€ 12,73	€ 5,09	€ 6,48	€ 95,59	
Vaste gasten op jaarplaatsen & seizoenplaatsen op campings		€ 6,42	€ 7,89	€ 0,46	€ 0,00	€ 14,77	€ 2.897
Vaste gasten op vaste ligplaatsen		€ 9,63	€ 7,78	€ 0,44	€ 0,91	€ 18,77	€ 3.462
Vaste gasten met tweede woningen		€ 8,79	€ 9,16	€ 0,36	€ 0,00	€ 18,31	€ 2.171
Nederlandse dagtoerist		€ 6,22	€ 5,36	€ 1,72	€ 5,03	€ 18,34	
Belgische dagtoerist		€ 13,31	€ 29,29	€ 7,40		€ 50,00	
Duitse dagtoerist		€ 22,50	€ 49,50	€ 12,50		€ 84,50	

Volledig strandgerelateerde bestedingen verblijfstoerisme

Tabel 6 toont de bestedingen van verblijfstoeristen die volledig kunnen worden toegerekend aan de Zeeuwse stranden.

Tabel 6. Strandgerelateerde bestedingen

	Aantal strand- gerelateerde overnachtingen	Bestedingen per nacht	Strand- gerelateerde bestedingen	Aantal strand- gerelateerde eenheden	Jaarlijkse kosten per eenheid	Strand- gerelateerde jaarlijkse kosten	TOTAAL
Verblijfstoerisme							
Nederlanders - hotels, pensions, B&B's	326.500	€ 83,05	€ 26.223.500				€ 26.223.500
Nederlanders - vakantiewoningen	670.500	€ 38,03	€ 24.659.000				€ 24.659.000
Nederlanders - toeristisch kamperen	851.500	€ 22,47	€ 18.509.500				€ 18.509.500
Nederlanders - overig toeristisch verblijf	28.000	€ 39,34	€ 1.070.000				€ 1.070.000
Buitenlandse gasten in toeristische accommodaties	2.194.500	€ 95,59	€ 207.769.000				€ 207.769.000
Vaste gasten op jaarplaatsen & seizoenplaatsen op campings	2.488.000	€ 14,77	€ 36.746.500	13.500	€ 2.897	€ 39.761.500	€ 76.508.000
Vaste gasten op vaste ligplaatsen	169.000	€ 18,77	€ 3.132.500	4.500	€ 3.462	€ 15.726.000	€ 18.858.500
Vaste gasten met tweede woningen	1.215.500	€ 18,31	€ 22.249.500	8.500	€ 2.171	€ 18.559.500	€ 40.809.000
TOTAAL							€ 414.406.500

Deels strandgerelateerde bestedingen verblijfstoerisme

Tabel 7 toont de bestedingen van verblijfstoeristen die deels kunnen worden toegerekend aan de Zeeuwse stranden. Hierbij wordt een bandbreedte getoond, waarbij 25% toerekening als ondergrens wordt gehanteerd en 50% toerekening als bovengrens.

Tabel 7. Deels strandgerelateerde bestedingen verblijfstoerisme

Verblijfstoerisme	Aantal deels strand-gerelateerde overnachtingen	Bestedingen per nacht	Deels strand-gerelateerde bestedingen	Uitgaande van 25% toerekening	Uitgaande van 50% toerekening
Nederlanders - hotels, pensions, B&B's	353.500	€ 83,05	€ 28.408.000	€ 7.102.000	€ 14.204.500
Nederlanders - vakantiewoningen	726.500	€ 38,03	€ 26.714.000	€ 6.678.500	€ 13.357.000
Nederlanders - toeristisch kamperen	922.500	€ 22,47	€ 20.052.000	€ 5.013.000	€ 10.026.000
Nederlanders - overig toeristisch verblijf	30.500	€ 39,34	€ 1.160.000	€ 290.000	€ 579.500
Buitenlandse gasten in toeristische accommodaties	1.070.500	€ 95,59	€ 101.350.000	€ 25.337.500	€ 50.675.500
BANDBREEDTE				€ 44.421.000	€ 88.842.500

Strandgerelateerde bestedingen dagtoerisme

Tabel 8 toont de bestedingen van dagtoeristen die volledig kunnen worden toegerekend aan de Zeeuwse stranden.

Tabel 8. Strandgerelateerde bestedingen

Dagtoerisme	Aantal strandgerelateerde bezoeken	Bestedingen per bezoek	Totale strandgerelateerde bestedingen
Nederlandse dagtoerist	4.534.000	€ 18,34	€ 77.990.500
Belgische dagtoerist	1.350.000	€ 50,00	€ 55.587.000
Duitse dagtoerist	1.953.000	€ 84,50	€ 165.028.500
Totaal			€ 298.606.000

Strandgerelateerde bestedingen samengevat

Tabel 9 brengt de informatie uit tabel 6 t/m 8 samen, dit zijn de bestedingen van toeristen die volledig strandgerelateerd dan wel deels strandgerelateerd zijn.

Ook worden de totale toeristische bestedingen in de kustgemeenten weergegeven: € 1,29 miljard. Hiervan kan tussen € 757 miljoen tot € 802 miljoen worden toegerekend aan het strand; oftewel het belang van het strand voor toeristische bestedingen in de kustgemeenten ligt tussen 59% en 62%.

Tabel 9. Strandgerelateerde bestedingen

	Alle toeristische bestedingen	Volledig strandgerelateerd	Deels strandgerelateerd – ondergrens bandbreedte	Deels strandgerelateerd – bovengrens bandbreedte
Verblijfstoerisme				
Nederlanders - hotels, pensions, B&B's	€ 72.842.500	€ 26.223.500	€ 7.102.000	€ 14.204.500
Nederlanders - vakantiewoningen	€ 68.498.000	€ 24.659.000	€ 6.678.500	€ 13.357.000
Nederlanders - toeristisch kamperen	€ 51.414.500	€ 18.509.500	€ 5.013.000	€ 10.026.000
Nederlanders - overig toeristisch verblijf	€ 2.972.000	€ 1.070.000	€ 290.000	€ 579.500
Buitenlandse gasten in toeristische accommodaties	€ 506.753.000	€ 207.769.000	€ 25.337.500	€ 50.675.500
Vaste gasten op jaarplaatsen & seizoenplaatsen op campings	€ 102.011.000	€ 76.508.000		
Vaste gasten op vaste ligplaatsen	€ 25.191.500	€ 18.858.500		
Vaste gasten met tweede woningen	€ 54.412.500	€ 40.809.000		
Dagtoerisme				
Nederlandse dagtoerist	€ 172.608.000	€ 77.990.500		
Belgische dagtoerist	€ 67.500.000	€ 55.587.000		
Duitse dagtoerist	€ 165.028.500	€ 165.028.500		
TOTAAL	€ 1.289.230.500	€ 713.012.500	€ 44.421.000	€ 88.842.500

Economisch belang

De berekening van de economische impact vindt plaats met behulp van een input-outputmodel (IO-model). IO-modellen laten zien in welke sectoren de effecten van elke bestede euro terecht komen.

Allereerst worden de bestedingen van toeristen onderverdeeld naar bedrijfsklassen volgens de indeling van het CBS. Deze bestedingen zijn uitgedrukt in 'marktprijzen': prijzen die door consumenten worden betaald. Het IO-model is echter genoteerd in basisprijzen. Basisprijzen zijn prijzen exclusief belastingen, productgebonden subsidies en handels- en vervoersmarges. Alle prijzen worden daarom gecorrigeerd voor BTW en eventuele accijnzen (bijvoorbeeld brandstofaccijnzen).

Hieronder wordt toegelicht hoe de bestedingen van toeristen (in marktprijzen) worden omgerekend naar de benodigde basisprijzen.

- Bestedingen aan horeca en overnachtingen worden ingevoerd in de bedrijfsklasse Logies en horeca. Bestedingen aan recreatieve activiteiten worden toegekend aan de bedrijfsklasse Cultuur, sport & recreatie. Ook de bestedingen in jachthavens komen in deze bedrijfsklasse terecht, jachthavens worden door het CBS beschouwd als onderdeel van sport. Voor al deze bestedingen geldt dat de BTW in mindering wordt gebracht om de marktprijzen om te rekenen naar basisprijzen.
- Bestedingen in de detailhandel of overig kunnen niet rechtstreeks worden toebedeeld aan één bedrijfsklasse. Bestedingen in de detailhandel mogen namelijk niet volledig worden toegewezen aan de regionale economie, omdat slechts een beperkt deel van deze producten daadwerkelijk in de regio geproduceerd is. Dit kleine deel wordt toegewezen aan de bedrijfsklasse Industrie.

Omdat wel alle goederen worden verkocht via de detailhandel in de gemeente, worden de handels- en vervoersmarges wel over alle bestedingen aan detailhandel berekend.

- Voor bestedingen aan vervoer moet eveneens een extra tussenstap worden uitgezet. Uitgaven aan openbaar vervoer worden toegewezen aan de bedrijfsklasse Vervoer en opslag. Uitgaven aan brandstof (bezoekers met auto, motor etc.) komen echter terecht in de detailhandel en kennen dezelfde aanpak als hierboven beschreven.

In het IO-model wordt vervolgens zichtbaar welke sectoren nodig zijn om de bestedingen mogelijk te maken: de horeca heeft bijvoorbeeld elektriciteit en gas nodig van energiebedrijven om gasten te kunnen bedienen. Deze directe en indirecte relaties worden met het IO-model inzichtelijk gemaakt. Uiteindelijk resulteert deze berekening in de toegevoegde waarde die gecreëerd wordt in de regionale economie en de werkgelegenheid die daarmee samenhangt.

Bij het berekenen van de werkgelegenheidseffecten wordt geen rekening gehouden met seizoenseffecten of overwerken, de benodigde arbeid is omgerekend naar banen, uitgaande van de gemiddelde arbeidsproductiviteit in de verschillende sectoren. Het is een lineair model, er wordt niet van uitgegaan dat het bestaande personeel meer of efficiënter gaat werken en ook wordt geen rekening gehouden met de werking van de arbeidsmarkt, zoals dat een toenemende vraag naar arbeid niet kan worden ingevuld.

Nadere informatie over het IO-model als middel voor het berekenen van het economisch belang van toerisme staat in bijlage 1.

Tabel 10. Economisch belang van volledig strandgerelateerde bestedingen

	Gecorrigeerde bestedingen (na aftrek belastingen)	Toegevoegde waarde	Werkgelegenheid (aantal banen)
A Landbouw, bosbouw en visserij		€ 593.500	11,7
B Delfstoffenwinning		€ 420.500	0,2
C Industrie	€ 2.283.500	€ 3.961.500	45,7
D Energievoorziening		€ 1.544.500	7,5
E Waterbedrijven en afvalbeheer		€ 139.000	1,5
F Bouwnijverheid		€ 432.000	6,5
G Handel		€ 25.233.000	445,4
H Vervoer en opslag	€ 1.482.000	€ 3.365.000	45,9
Ia Logiesaccommodaties	€ 151.865.000	€ 74.331.000	2.063,2
Ib Horeca (cafés en restaurants)	€ 181.740.500	€ 85.989.500	3.572,7
J Informatie en communicatie		€ 739.500	7,3
K Financiële dienstverlening		€ 1.017.000	4,8
L Verhuur en handel van onroerend goed		€ 2.141.500	4,2
M Zakelijke dienstverlening		€ 5.331.000	71,7
N Openbaar bestuur en overheidsdiensten		€ 293.500	2,8
O Onderwijs		€ 349.500	6,3
P Gezondheids- en welzijnszorg		€ 105.000	2,4
Q Cultuur, sport en recreatie	€ 61.005.000	€ 34.873.000	726,4
R Overige dienstverlening		€ 498.500	17,6
Handels- en vervoersmarges	€ 34.854.500		
Totaal	€ 433.230.000	€ 241.357.000	7.043,7

Tabel 11. Economisch belang van deels strandgerelateerde bestedingen

	Gecorrigeerde bestedingen (na aftrek belastingen)	Gecorrigeerde bestedingen (na aftrek belastingen)	Toegevoegde waarde	Toegevoegde waarde	Werkgelegenheid (aantal banen)	Werkgelegenheid (aantal banen)
	- ondergrens -	- bovengrens -	- ondergrens -	- bovengrens -	- ondergrens -	- bovengrens -
A Landbouw, bosbouw en visserij			€ 41.500	€ 82.500	0,8	1,6
B Delfstoffenwinning			€ 25.500	€ 51.000	0,0	0,0
C Industrie	€ 64.000	€ 128.000	€ 226.000	€ 452.000	2,6	5,2
D Energievoorziening			€ 110.000	€ 220.000	0,5	1,1
E Waterbedrijven en afvalbeheer			€ 9.500	€ 18.500	0,1	0,2
F Bouwnijverheid			€ 26.500	€ 53.500	0,4	0,8
G Handel			€ 1.129.500	€ 2.259.500	19,9	39,9
H Vervoer en opslag	€ 229.500	€ 459.000	€ 225.000	€ 450.000	3,1	6,1
Ia Logiesaccommodaties	€ 21.318.500	€ 42.637.000	€ 10.425.500	€ 20.851.500	289,4	578,8
Ib Horeca (cafés en restaurants)	€ 10.661.500	€ 21.323.500	€ 5.041.500	€ 10.082.500	209,5	418,9
J Informatie en communicatie			€ 39.500	€ 79.500	0,4	0,8
K Financiële dienstverlening			€ 61.000	€ 122.500	0,3	0,6
L Verhuur en handel van onroerend goed			€ 157.000	€ 314.500	0,3	0,6
M Zakelijke dienstverlening			€ 338.500	€ 677.000	4,6	9,1
N Openbaar bestuur en overheidsdiensten			€ 19.000	€ 37.500	0,2	0,4
O Onderwijs			€ 14.500	€ 28.500	0,3	0,5
P Gezondheids- en welzijnszorg			€ 6.000	€ 12.000	0,1	0,3
Q Cultuur, sport en recreatie	€ 1.655.500	€ 3.311.500	€ 960.500	€ 1.921.500	20,0	40,0
R Overige dienstverlening			€ 34.000	€ 68.000	1,2	2,4
Handels- en vervoersmarges	€ 975.000	€ 1.949.500				
Totaal	€ 34.904.000	€ 69.808.500	€ 18.890.500	€ 37.781.500	553,6	1.107,3

Conclusie

Op basis van de voorgaande hoofdstukken, berekeningen en analyses kan het belang van de stranden worden geraamd op 59% tot 62% van alle toeristische bestedingen in de kustgemeenten.

De totale toeristische bestedingen in de kustgemeenten bedragen € 1,29 miljard. Tussen € 757 miljoen en € 802 miljoen kan worden toegerekend aan het strand; omdat het strand het primaire bezoeks-motief is of een belangrijk onderdeel van het verblijf.

De toeristische bestedingen die dankzij de stranden worden gerealiseerd in de kustgemeenten leiden tot een enorme werkgelegenheid, die zich bevindt in de bandbreedte tussen 7.550 en 8.100 banen. Omgerekend in FTE gaat het om 3.980 tot 4.260 FTE.

Bijlagen

Literatuur en gebruikte bronnen

CBS (2019). *Statistiek Logiesaccommodaties*. Geraadpleegd via <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/navigatieScherm/thema?themaNr=50440>

CELTH (2015). *Toekomst van de vaste gast*.

Kenniscentrum Kusttoerisme (2018). *Vaste gasten in Zeeland*.

Kenniscentrum Kusttoerisme (2019). *Analyses van geaggregeerde data vanuit toeristenbelasting en forensenbelasting van de Zeeuwse gemeenten* (niet openbaar).

NBTC Holland Marketing (2014). *Onderzoek Inkomend Toerisme*. Maatwerktabellen voor Zeeland (niet openbaar).

NBTC Holland Marketing (2016). *Onderzoek Inkomend dagtoerisme vanuit Duitsland*. (niet openbaar).

NBTC-NIPO Research (2016). *ContinuVrijeTijdsOnderzoek*. Maatwerktabellen voor Zeeland (niet openbaar).

NBTC-NIPO Research (2019). *ContinuVakantieOnderzoek*. Maatwerktabellen voor Zeeland (niet openbaar).

Tesdorff, J. (2014). *The distinctiveness of Zeeland, compared to its competitive destinations*. Breda: NHTV Breda University of applied sciences.

Steunpunt Toerisme en Recreatie (2011). *Pilootonderzoek naar daguitstappen van de Belg*.

WES (2014). *Daguitstappen van de Belgen in 2013*.

Bijlage 1: Toelichting input-outputmodel

In deze rapportage wordt het economisch belang van de stranden voor toerisme in Zeeland weergegeven. De berekening hiervan vindt plaats met behulp van een input-outputmodel (IO-model). IO-modellen laten zien in welke sectoren de effecten van elke bestede euro terecht komen, uitgedrukt in toegevoegde waarde en werkgelegenheid.

De toepassing van het IO-model start met het berekenen van de input: de totale strandgerelateerde bestedingen. Deze bestedingen worden uitgedrukt in 'marktprijzen': prijzen die door consumenten worden betaald. Het IO-model is echter genoteerd in basisprijzen: prijzen exclusief belastingen, subsidies en handels- en transportmarges. De bestedingen zijn daarom gecorrigeerd, door o.a. BTW en brandstofaccijnzen uit de bedragen te halen.

Het IO-model beschrijft de relaties tussen bestedingen (=input) enerzijds en de productie (=output) die daarvoor in de verschillende bedrijfsklassen nodig is. Deze relaties zijn in elke regio anders, afhankelijk van de aanwezige bedrijvigheid in regio's en worden berekend op basis van cijfers over werkgelegenheid per sector van het CBS. Met behulp van deze relaties worden zowel de directe als de indirecte effecten zichtbaar gemaakt.

Direct zijn de effecten bij sectoren die rechtstreeks verkopen aan toeristen. Bijvoorbeeld de werkgelegenheid op de camping waar de toerist verblijft of de bakker waar de toerist zijn brood koopt.

Indirect zijn de effecten in de sectoren die leveren aan de sectoren die verkopen aan de toeristen. Zoals de werkgelegenheid bij de groothandel die producten levert aan de camping.

De directe output laat alleen zien welke productie er nodig is in de sectoren waar de consumentenbestedingen terecht komen. Echter, om die sectoren in staat te stellen om hun product of dienst te leveren, moeten ook andere sectoren aan het werk. Bijvoorbeeld in een horecabedrijf: als een consument een biefstuk met frietjes bestelt, heeft er daarvoor al in veel andere sectoren werk plaatsgevonden: een veehouder heeft zijn runderen gehouden, de slachter heeft het rund geslacht, een boer heeft aardappelen geteeld, het restaurant heeft servies en bestek gekocht bij een groothandel, maar dit servies en bestek is eerst nog gemaakt door een fabriek, enzovoorts. Dit laat zien dat er ook indirect veel sectoren aan het werk moeten om uiteindelijk het eindproduct of een dienst aan de consument te leveren: vandaar directe en indirecte output.

Het IO-model wordt gebruikt om de totale output in beeld te brengen, de directe én indirecte output. In dit model worden namelijk alle onderlinge relaties tussen sectoren beschreven: 20 x 20 sectoren = 400 relaties. Dit samenspel van relaties zorgt voor de berekening van directe output naar totale (directe en indirecte) output.

Bij het hiervoor genoemde voorbeeld is sprake van veel dubbeltellingen: de biefstuk is door heel veel sectoren heen gegaan (o.a. veehouder, slachter, groothandel, restaurant) en iedere sector voegt weer een beetje waarde toe. In een input-outputmodel wordt bij de berekening van de totale output nog geen rekening gehouden met inkoop van goederen en te betalen producentenbelastingen. Daarom worden de inkoopwaarde en ook de onderlinge belastingen tussen sectoren in mindering gebracht op de output (productie), zodat inzicht ontstaat in de toegevoegde waarde, de waarde die daadwerkelijk door de verschillende sectoren in deze regio is gecreëerd. Als bijvoorbeeld een restaurant het vlees in een andere regio inkoop, moet de inkoopprijs van het vlees afgetrokken worden van de omzet van het restaurant: alleen de waarde die is ontstaan door de biefstuk te serveren, mag dan als toegevoegde waarde aan het restaurant en dus die regio worden toegekend.

Vanuit de (directe en indirecte) output kan ook het inkomen voor werknemers berekend worden. Vanuit dat inkomen kan vervolgens de werkgelegenheid, uitgedrukt in aantal banen, worden vastgesteld.

IO-model op regionaal niveau

Om de berekeningen te kunnen uitvoeren is er een input-outputtabel specifiek voor de regio nodig. Dit is een tabel die antwoord geeft op de vraag hoeveel elke sector levert aan zichzelf, aan andere sectoren en aan hun uiteindelijke afnemers. Alleen op basis van een input-outputtabel kan de stap worden gemaakt van de directe effecten naar de totale effecten (direct + indirect). Er blijkt namelijk uit hoeveel output er in elk van de sectoren van de economie nodig is, om er voor te zorgen dat er producten en diensten geleverd kunnen worden aan (bijvoorbeeld) toeristen.

Input-outputtabellen zijn veelal alleen beschikbaar op nationaal niveau. Speciaal voor dit onderzoek hebben onderzoekers van NHTV internationaal hoger onderwijs Breda een input-outputtabel voor de provincie Zeeland samengesteld. Hierbij is de aanpak van Flegg's Location Quotient gehanteerd. Nationale technische coëfficiënten (die de basis vormen van het IO-model en de economische samenhang beschrijven tussen sectoren) worden omgerekend naar regionale technische coëfficiënten, gebaseerd op een vergelijking van de werkgelegenheid per sector op regionaal en nationaal niveau. Deze methode is gebaseerd op een aantal aannames, waaronder een gelijke arbeidsproductiviteit en gelijke verhoudingen tussen gebruikte inputs binnen sectoren op regionaal en nationaal niveau. Voor de regionalisering zijn de meest recente cijfers gebruikt, zijnde de jaren 2015 en 2016. De hieruit resulterende IO-tabel beschrijft als enige de specifieke economische samenhang in de provincie Zeeland.

Het model is in 2017 volledig herzien om de uitkomsten van een studie naar de relatie tussen toerisme en detailhandel te integreren. Hierdoor doet het model meer recht aan de impact van toerisme op het aantal banen in de detailhandel.